

Błogosławieństwo i poświęcenie kościoła

W trosce o właściwy język liturgiczny

Potrzebę krótkiego objaśnienia słów występujących w tytule artykułu zrodziła obserwacja języka, jakim posługują się niektórzy duszpasterze i *dziennikarze*. Objaśnienie to zostaje tu podane krótko i jakby według haseł stosowanych w encyklopediach czy słownikach. Jego celem jest uwrażliwienie „ludzi słowa” na poprawność w języku kościelnym i liturgicznym.

Błogosławieństwo, łac. *benedictio*, od *bene-dicere*, dobrze mówić, życzyć dobra, upraszać łaskę. Taka etymologia mówi, że zaprzeczeniem i przeciwieństwem błogosławieństwa jest złożenie, przeklinanie, *maledictio*.

Błogosławieństwem jest:

1. Modlitwa uwielbienia Boga, wysławianie Go za Jego dary.

Przykład: tekst hymnu *Chwała* we Mszy świętej: „wielbimy Cię, wysławiamy Cię, dzięki Ci składamy...” oraz liczne formuły benedykcyjne w nowej księdze posoborowej, zawierającej błogosławieństwa; w tych formułach zwrot „uwielbiamy Cię, Boże” jest czasem zastąpiony inwokacją „błogosławiony jesteś, Boże”¹.

2. Modlitwa prośby o łaskawość, przychylność i hojność Boga dla osób, rzeczy i dzieł (inicjatyw człowieka); popularnie jest to prośba o błogosławieństwo.

Przykład: „prosimy Cię, Boże, ześlij swe błogosławieństwo na ten powstający kościół, pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny oraz na wszystkich, którzy wnoszą go dla Twojej chwały; spraw, aby Twoi wierni... tu...doświadczali obecności Jezusa Chrystusa”².

Poświęcenie, łac. *consecratio*, od *consecro*, czynność poświęcenia, akt sakralizacji, obrzęd zmieniający istotę lub przeznaczenie (funkcję) osoby, materii, rzeczy, miejsca.

Poświęceniem jest:

1. Obrzęd (akt) oddania (ofiarowania) Bogu osoby, rzeczy lub miejsca, z jednoczesnym wyłączeniem ich z pospolitej użyteczności lub zwykłego (naturalnego) przeznaczenia.

W historii termin ten był stosowany wieloznacznie³. Dziś podjęto próbę określenia jego treści bardziej wyraźnie. Wprawdzie odnowa liturgiczna po Soborze Watykań-

---

¹ *Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, t. 1-2, Katowice 1994.

² *Benedictio novae ecclesiae in Licheń*, 7 VI 1999, w: *Visitatio pastoralis Summi Pontificis Ioannis Pauli PP.II in Polonia, diebus 5-17 Iunii a. D. 1999. Celebrationes liturgicae*, s. 72.

³ Wieloznaczność słowa „konsekracja” w średniowieczu znalazła swe odbicie w języku polskim kształtującym się w okresie od XIV do XVI w. W efekcie zamiennie traktowano błogosławieństwo i poświęcenie. W literaturze i w języku popularnym przeważało to ostatnie; określano nim także zwykłe błogosławieństwa.

skim II zachowała to słowo w *Obrzędzie konsekracji dziewic*⁴, lecz inne współczesne księgi liturgiczne w tytułach im nadanych już nie mówią o konsekracji, na przykład o konsekracji biskupa/prezbitera, konsekracji świątyni czy o konsekracji ołtarza. W miejsce wyrazu „konsekracja” stosują takie określenia jak święcenia biskupa bądź prezbitera⁵, dedykacja kościoła lub ołtarza⁶, błogosławieństwo olejów świętych⁷, błogosławieństwo dzwonów⁸ i tak dalej⁹.

W języku polskim nowy obrzęd dedykacji świątyni lub ołtarza został określony mianem „poświęcenie kościoła i ołtarza”¹⁰. Łaciński wyraz *dedicatio* (dedykacja) wskazuje na akt religijny wyłączenia miejsca z użytku świeckiego i przeznaczenia go do celów kultycznych: na chwałę Bożą i dla stworzenia odpowiednich warunków do gromadzenia się wspólnoty chrześcijańskiej na służbę Bożą. W konsekwencji każdy kościół jako budynek stanowi dom Boga (świątynię, *sacrarium, sanctuarium*) i zarazem dom ludu Bożego (*domus Ecclesiae*).

W nowych księgach łacińskich obrzęd oddania kościoła do użytku sakralnego nazywa się dedykacją (po polsku: poświęceniem) w celu odróżnienia tego rytu od konsekracji eucharystycznej.

2. Konsekracja eucharystyczna, czyli konsekracja w ścisłym i jedynym znaczeniu, jako poświęcenie szczególnego rodzaju, *par excellence*.

Jest to termin zastrzeżony do określenia istoty rzeczywistości eucharystycznej¹¹. Oznacza on misterium (tajemnicę) przemiany chleba i wina w Ciało i Krew Jezusa i akt ofiarowania ich Bogu Ojcu przy współdziałaniu Ducha Świętego. Tak rozumiana konsekracja dokonuje się podczas wypowiedzania Modlitwy eucharystycznej (dawniej nazywanej Kanonem mszalnym, *canon actionis*), a zwłaszcza wtedy, kiedy kapłan w narracji o ustanowieniu Eucharystii mówi słowa samego Jezusa Chrystusa wypowiedziane w Wieczerniku. W *Apologii* św. Justyna (z ok. 155 r.) czytamy: „pokarm ... stał się Eucharystią przez modlitwę zawierającą Jego [to jest Jezusa] własne słowa”¹².

W ramach Modlitwy eucharystycznej szczególną wagę do słów konsekracji przywiązuje tradycja łacińska, podczas gdy tradycja grecka akcentuje słowa epiklezy, wskazującej na rolę Ducha Świętego w sprawie uobecnienia w znakach sakramentalnych zbawczego dzieła Chrystusa, w tym przede wszystkim tajemnicy wieczernika, Golgoty i zmartwychwstania; w rzymskim rycie epiklezie towarzyszy gest wyciągniętych rąk kapłana nad darami chleba i wina.

⁴ Wydanie wzorcowe rzymskie 1978, wydanie polskie 2001.

⁵ *De ordinatione episcopi, presbyterorum et diaconorum*, 2. wydanie rzymskie 1990, wydanie polskie 1999.

⁶ Zob. niżej, przypis 10.

⁷ *Missale Romanum*, 3. wydanie rzymskie 2002, s. 291.

⁸ *De benedictionibus*, wydanie rzymskie 1984, s. 395, wydanie polskie 1994, t. 2, s. 107.

⁹ Zob. *Dictionnaire encyclopédique de la liturgie*, red. D. Sartore, A.M. Triacca, t. 2, [Turnhout] 2002, s. 521; R. Kaczynski, , LThK, Bd. 6, szp. 288.

¹⁰ Księga wydana w 2001 r. na podstawie *Ordo dedicationis ecclesiae et altaris*, 1977.

¹¹ Zob. R. Kaczynski, *Konsekration ...*, 288.

¹² *Liturgia Godzin*, t. 2, s. 548.

Modlitwa eucharystyczna, w swej treści i funkcji, wskazuje na ofiarniczy charakter Mszy św.; jedynie Msza św. jako ofiara posiada walor konsekracji *stricto sensu*. Dlatego modlitwę tę nazywano „anaforą” (anaforą w języku greckim znaczy: wzniesienie, podniesienie, ofiarowanie), lub „oratio oblationis” (modlitwa ofiarowania) i „actio sacrificii” (akt ofiary). Takie były i nadal są aktualne do określenia jednowyrazowej nazwy „oratio” albo „prex”, obecnej w pismach np. św. Cypriana z Kartaginy czy św. Grzegorza Wielkiego. Współczesny mszał rzymski mówi o „prex eucharistica” w kilku odmianach, stąd mamy np. Pierwszą Modlitwę eucharystyczną, Drugą..., Trzecią... itd.

Wniosek

Ojciec Święty, Jan Paweł II, podczas wizyty w 1999 r. **pobłogosławił** *powstającą kościół* Matki Bożej Licheńskiej; modlił się i życzył obecnym na placu, aby dzieło zapoczątkowane zostało szczęśliwie doprowadzone do końca i uwieńczone. Teraz, kiedy świątynia jest już gotowa i nadaje się do spełniania w niej służby Bożej, należy ją poświęcić (!). W czerwcu 2004 r. jest przewidziana **uroczystość poświęcenia** nowej świątyni w Licheniu z udziałem Episkopatu Polski.

Rozmawiając czy pisząc o tej uroczystości lub o podobnej, na przykład w Warszawie na Polach Wilanowskich, nie należy używać terminu „konsekracja” kościoła, lecz jedynie wyrazu „poświęcenie”, jako słowa równoznacznego z rzymskim określeniem „dedykacja”; takiej poprawności domaga się współczesny język polskich ksiąg liturgicznych.

Krytyczną (negatywną) uwagę trzeba odnieść do materiału podanego w miesięczniku „Nasza Wielkopolska”¹³ oraz w internetowej depeszy KAI-u z dnia 17 grudnia 2003 r.¹⁴ W miesięczniku obrzęd z udziałem Ojca Świętego został nazwany *uroczystością poświęcenia powstającej bazyliki*; faktycznie było to *błogosławieństwo nowego kościoła w Licheniu*¹⁵; tytuł bazyliki jeszcze nie został przyznany. Z kolei tekst w depeszy jest tego rodzaju: *poświęcenie nowego sanktuarium* (1x), *poświęcenie nowego sanktuarium M.B. Licheńskiej* (2x); termin *poświęcenie* jest tym razem właściwy, natomiast wyrażenie *nowe sanktuarium* jest nieuzasadnione, bo nie ma dwóch sanktuariów w Licheniu; rzeczywistość sanktuarium obejmuje więcej niż jeden obiekt kultu, bez względu na czas ich wybudowania.

Należy pokładać nadzieję, że wiadomości zamieszczane w KAI-u, informacjeesyłane do KAI-u, teksty plakatów i materiałów przekazywanych do różnych biuletynów – będą w przyszłości nacechowane poprawnością języka kościelnego i liturgicznego. Takiej poprawności chce służyć przedstawione opracowanie.

¹³ Zob. 2002, nr 41, s. 21, 31.

¹⁴ Dotyczy kalendarium sesji KEP w 2004 r.

¹⁵ Zob. wyżej, przypis 2, formuła w papieskiej księdze celebracji liturgicznych.